

Ing. Lubomír KUBELKA a kolektiv

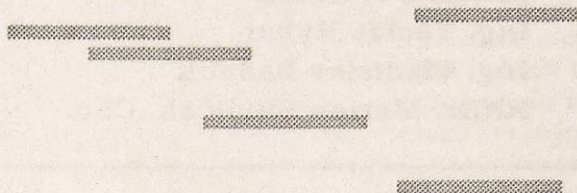

**OBNOVA LESA
V IMISEMI POŠKOZOVANÉ
OBLASTI
SEVEROVÝCHODNÍHO
KRUŠNOHOŘÍ**

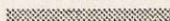
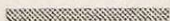
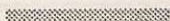

Praha 1992

Ing. Lubomír KUBELKA a kolektiv

**OBNOVA LESA
V IMISEMI POŠKOZOVANÉ
OBLASTI
SEVEROVÝCHODNÍHO
KRUŠNOHOŘÍ**

Praha 1992

Severovýchodní část přírodní lesní oblasti č. 1 Krušné hory je první oblastí státu i středoevropského regionu, kde následky antropogenního působení vyvolaly ekologickou katastrofu lesních ekosystémů. Charakterem i rozsahem plochy a délkou působení nemá obdoby. Hlavním faktorem, který způsobil kolaps a rozpad souvislých lesních celků jsou především emise průmyslových podniků. I když působení emisí není možné časově přesně vymezit, protože souvisí s postupným rozvojem průmyslu v oblasti, rozhodující období v němž ke katastrofě došlo, je možné umístit do období posledních čtyřiceti let. Z hlediska současného poznání je relativně složité stanovit rozhodující příčiny, které vyvolaly devastaci lesů. Lesní porosty v oblasti Krušných hor byly přetvářeny činností člověka již v historických dobách zemědělskou, ale hlavně průmyslovou činností. Tato se odrazila v naprosté změně charakteru porostů, kdy původní dřevinná skladba smíšeného lesa (smrk-jedle-buk) byla nahrazena porosty s téměř monokulturní dřevinnou skladbou smrku ztepilého. Je známou skutečností, že monokultury jakékoliv dřeviny jsou ekologicky labilním prokem, snadno ovlivnitelným vnějšími vlivy. Svou roli sehrálo i nedodržování zásad genetiky. V průběhu devatenáctého století, kdy byly masově zakládány smrkové porosty v oblasti, bylo pro obnovu použito osiva různého původu, získávaného kromě místního sběru, především nákupem u různých obchodních firem.

Charakteristickým rysem Krušných hor je specifické klima ovlivňované orografii pohoří. Nepříznivou roli zde sehrává prudký terénní pokles (Krušnohorský zlom), kterým postupně stoupající terén ze severozápadní saské strany prudce spadá na české straně do Podkrušnohorské pánve. Tato konfigurace má vliv na teplotní i srážkový režim a především je příčinou častých mlh, které se zde vyskytují v průběhu celého roku. Postupně se rozvíjející průmyslová aglomerace v Podkrušnohorské pánvi, která je hlavním producentem emisí, úměrně růstu ovlivňovala nepříznivý stav ovzduší znečišťováním různými polutanty. Tyto, obsažené v mlhách, zcela změnilu kvalitu horizontálních srážek-vznikaly prakticky minerální kyseliny o různé koncentraci, následně působící na vegetaci a půdní prostředí.

Není úkolem práce popisovat mechanismus působení emisí na přírodní prostředí, neboť se stále objevují nové poznatky, které mohou mít větší váhu než to, co je již známo. Bude úkolem výzkumu poznatky soustřeďovat a v celém komplexu je pak vyhodnotit. Podstatné je však konstatování, že v dobách, kdy v oblasti začalo kritickým způsobem narůstat poškozování lesních porostů, bylo o vlivu emisí známo poměrně z dnešního pohledu málo k tomu, aby se mohla stanovit optimální cesta, kterou by šlo řešit dopady negativního působení. Neblahá priorita v oblasti je v tom, že byla masově poškozena jako první v Evropě, což znemožnilo přebírání jak poznatků, tak praktických zkušeností. Příznaky dopadů emisního působení se projevovaly v nepřetržitém sledu a především na velké ploše území. Proces devastace vedoucí k zrychlovanému odlesnění s rostoucími neúspěchy zalesňování, nedovoloval řešit situaci postupně v návaznosti na vyřešení problémů výzkumu, ale bylo nutné prakticky trvale hledat a provozně experimentovat. Tímto konstatováním není zpochybňována role výzkumu. Cenným přínosem bylo poměrně úzké propojení výzkumu na praxi, spočívající především ve faktu, že poznání skutečnosti byly i bez důkladného ověřování, praxi používány k řešení provozních úkolů.

Retrospektivní pohled na provedené práce a především výslednost zásahů vede k úvaze, že existovala řada dalších možností způsobů řešení. Z nedostatku času a pod tlakem rostoucích úkolů, především v obnově devastovaných ploch, vyplynula z postupného poznávání a vývoje poškozování cesta obnovy lesů přes porosty náhradních dřevin.

Publikace obsahuje výsledky práce provedené v uplynulých dvou desetiletích, kdy většina jehličnatých porostů náhorní plošiny severovýchodního Krušnohoří pod vlivem vysokého imisního zatížení odumřela a kdy se po společném úsilí lesníků Severočeských státních lesů a pracovníků výzkumu podařilo les znovu obnovit. Předložené výsledky jsou souhrnem uplatněných poznatků výzkumu, praktických zkušeností a skutečností poznávaných při řešení obnovy.

Cílem je objektivní posouzení jak kladných, tak záporných výsledků a odvození optimálních postupů jako jedné z řady variant řešení obnovy lesa v imisemi zasažených oblastech. Bylo by chybou doporučení a shrnuté návody brát jako dogma. Práce s živou přírodou vylučuje šablonovitost. Různorodost podmínek prostředí vyžaduje pružnost myšlení a tvůrčí přispůsobivost řešení daným podmínkám.

I přes tento fakt existuje řada společných problémů, které je možné řešit s využitím poznávaných skutečností a které mnohdy vyžadují jednotnost postupu. Lze předpokládat, že využitím popsanych skutečností je možné ušetřit jak čas, tak i náklady nutné na revitalizaci poškozené oblasti.